

Analyse meest materiële emissies

Auteur(s)
J.J.M. (Jessica) Kuipers-Malais

Datum opgesteld
16 oktober 2018
Datum gewijzigd
16 oktober 2018
Nummer
1810-01948
Revisie
1.0
Status
Definitief
Blad
1 van 16

Interne goedkeuring

Naam	Functie	Afdeling	Handtekening	Datum
Ir. C.A. (Christoph) van den Heuvel	Manager	HSE		16-10-2018

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doel	4
2	Gevolgde stappen	5
3	Bepalen van de doelstelling	6
4	Vaststellen van de scope 3 grenzen	7
5	Scope 3 emissies	8
5.1	Categorieën scope 3 emissies	8
5.2	Scope 3 emissies CWD	8
6	Vaststellen rangorde relevante scope 3 emissies	11
6.1	Methode identificeren relevante scope 3 emissies	11
6.2	Identificatie relevante scope 3 emissies CWD	11
6.3	Rangorde relevante scope 3 emissies CWD	14
7	Bijlage 1: Rangordetabel	15
8	Bijlage 2: Cijfers aandeel installatiebranche	16

1 Inleiding

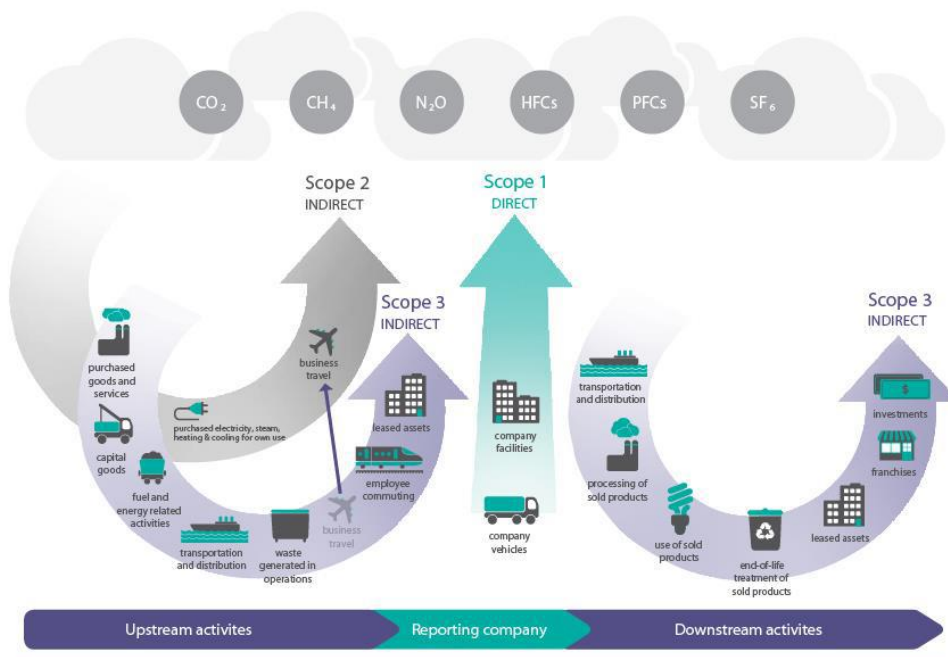
1.1 Aanleiding

ProRail is initiatiefnemer van de CO₂-Prestatieladder. Vanaf 1 december 2009 belooft ProRail hiermee bedrijven die klimaatbewust produceren door ze bij aanbestedingen een streepje voor te geven. Opdrachtnemers worden gestimuleerd en uitgedaagd om duurzame diensten en producten aan te bieden en een duurzame bedrijfsvoering te voeren aangezien ze dan een (fictieve) korting kunnen krijgen op de aanbesteding. Sinds maart 2011 is het beheer van de ladder in handen van de Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen (SKAO) en daarmee ook toegankelijk voor andere opdrachtgevers.

Als onderdeel van de certificering op de CO₂-Prestatieladder 3.0 dient Croonwolter&dros B.V. (hierna CWD) aan te tonen dat aan alle eisen van de ladder wordt voldaan. Als onderdeel daarvan maakt CWD inzichtelijk wat haar beleid is op het gebied van haar scope 1, scope 2 en scope 3 emissies.

Wat zijn scope 1, 2 en 3 emissies?

Op basis van de herkomst van het broeikasgas wordt onderscheidt gemaakt in scope 1, 2 en 3 emissies (zie Figuur 1).

Figuur 1: Verdeling scope 1, 2 en 3 van GHG-emissies

NB: Brandstofgebruik voor zakelijk verkeer met privéauto's, zakelijk vliegverkeer en zakelijk openbaar vervoer vallen conform het GHG-protocol onder Scope 3. Voor de CO₂-Prestatieladder worden deze categorieën echter tot scope 2 gerekend. Vandaar dat ze in voorliggende rapportage onder scope 2 worden meegerekend en dus geen onderdeel uitmaken van deze rangorde-bepaling.

Emissies	Scope	Definitie	Voorbeeld
Directe emissies	1	Emissies van activiteiten die beheerd of uitgevoerd worden door het rapporterende bedrijf	Op het moment dat de verwarming aangaat wordt er meteen aardgas verbruikt en CO ₂ uitgestoten
Indirecte emissies	2	Emissies als gevolg van de productie van ingekochte elektriciteit, stoom, verwarming of koeling die gebruikt wordt door het rapporterende bedrijf	Wanneer het licht aangaat komt de stroom van de energiecentrale, waar de daadwerkelijke uitstoot plaatsvindt
Overige indirecte emissies	3	Alle indirecte emissies, welke niet onder scope 2 vallen, die voorkomen in de waardeketen van het rapporterende bedrijf inclusief upstream en downstream emissies	Medewerkers van CWD mogen zelf kiezen op welke manier zij hun woon-werk verkeer invullen. CWD is wel verantwoordelijk voor de uitstoot, niet voor de keuze die wordt gemaakt.

De bedrijfsactiviteiten van CWD zijn onderdeel van een keten van activiteiten. Zo moeten materialen die worden ingekocht eerst geproduceerd worden (upstream) en gaat het transporteren, gebruik en verwerken van opgeleverde “producten” of “werken” ook gepaard met energiegebruik en emissies (downstream).

1.2 Doel

Om inzicht te krijgen in de scope 3 CO₂-emissies voert CWD een analyse van haar waardeketen uit. Hieronder vallen alle indirecte CO₂-emissies die als gevolg van activiteiten van CWD worden uitgestoten, maar welke niet direct door CWD worden gecontroleerd.

CWD heeft de relevante emissies in de rapportage geïdentificeerd en heeft de relatieve omvang kwalitatief bepaald met de kwalitatieve methode die is voorgeschreven in het Handboek CO₂-Prestatieladder 3.0. Doel van deze methode is om op basis van indicaties voor de relatieve omvang, te komen tot een rangorde van de meest materiële/relevante scope 3 emissiebronnen die samen de grootste bijdrage leveren aan de totale scope 3 emissies van een bedrijf en tegelijkertijd beïnvloedbaar zijn door het bedrijf.

Het uiteindelijke doel van deze scope 3 analyse is om CO₂-reductiemogelijkheden voor CWD te identificeren, reductie doelen te stellen, en de prestaties te monitoren.

2 Gevolgde stappen

Om de scope 3 emissies van CWD op een gestructureerde wijze in kaart te brengen en om de twee onderwerpen voor ketenanalyses te selecteren is de WBCSD/WRI GHG scope 3 standaard aangehouden.

Voorliggend document beschrijft de volgende zaken:

1. Bepalen van de doelstelling voor het opstellen van de scope 3 emissie-inventaris.
2. Vaststellen van de scope 3 grenzen.
3. Beschrijven van scope 3 emissiecategorieën.
4. Vaststellen rangorde meest materiele scope 3 emissies.

3 Bepalen van de doelstelling

De belangrijkste doelstelling die CWD wil behalen met het in kaart brengen van Scope 3 emissies is inzicht krijgen in de CO₂-emissies in de keten en de invloed die zij hierop heeft. Op basis van deze kennis kan CWD namelijk mogelijke energie en CO₂-reductiemaatregelen in de keten identificeren. Hierbij is het van belang dat CWD door haar acties een directe invloed heeft op de CO₂-emissies of dat zij als belangrijke partner in een keten hier een grote invloed op kan uitoefenen. CWD zal stappen ondernemen om potentiële ketenpartners te betrekken bij het behalen van de reductiedoelstellingen. Het verstrekken van informatie aan partners binnen de eigen keten en sectorgenoten die onderdeel zijn van een vergelijkbare keten van activiteiten is hier nadrukkelijk onderdeel van.

4 Vaststellen van de scope 3 grenzen

CWD heeft al inzicht in haar scope 1 & 2 emissies en houdt deze periodiek (halfjaarlijks) bij. Hierbij is de scope-indeling zoals voorgeschreven door de SKAO aangehouden.

Hierbij zijn, in afwijking tot het GHG-protocol, de categorieën 'business air travel', 'public transport for business' en 'personal cars for business travel' tot scope 2 gerekend (Handboek CO₂-Prestatieladder 3.0, SKAO, 2015).

De organizational boundaries van CWD worden opgesteld middels de zogenoemde 'Operational control approach'. De boundary Croonwolter&dros B.V. , inclusief dochterondernemingen.

Voorliggend document beschrijft de Scope 3 categorieën volgens de GHG-protocol Corporate Value Chain (scope 3) Accounting and Reporting Standard.

5 Scope 3 emissies

5.1 Categorieën scope 3 emissies

De scope 3 emissies kunnen in verschillende categorieën worden ingedeeld volgens hoofdstuk 5 'Identifying Scope 3 emissions' van het GHG-Protocol Scope 3 Standard. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen zogeheten upstream scope 3 emissies en downstream scope 3 emissies.

- Upstream: gerelateerd aan inkoop of verkregen goederen en diensten.
- Downstream: Gerelateerd aan verkochte goederen en diensten.

Zie Tabel 2 voor een verdere onderverdeling van scope 3 categorieën.

Tabel 1 Categorieën scope 3 emissies

Upstream:	Downstream:
1. Aangekochte goederen en diensten	9. Downstream transport en distributie
2. Kapitaal goederen	10. Ver- of bewerken van verkochte producten
3. Brandstof en energie gerelateerde activiteiten (niet opgenomen in scope 1 of scope 2)	11. Gebruik van verkochte producten
4. Upstream transport en distributie	12. End-of-life verwerking van verkochte producten
5. Productieafval	13. Downstream geleaste activa
6. Personenvervoer onder werktijd (Business Travel)	14. Franchisehouders
7. Woon-werkverkeer	15. Investerings
8. Upstream geleaste activa	

5.2 Scope 3 emissies CWD

UPSTREAM

Upstream emissies, inkoop goederen en diensten

Onder deze noemer kunnen een groot aantal activiteiten worden geschaard. Inkoop van componenten en onderdelen, maar ook software en ingekochte ontwerpen en advies. CWD heeft een beperkte invloed op de CO₂-uitstoot van ingekochte goederen of diensten. CWD kan geen invloed uitoefenen op fabricageprocessen, maar heeft wel de keus waar en (deels) welke materialen ze inkoop. Echter, heeft CWD niet altijd invloed op de keuze welke materialen ze gebruikt, vaak wordt binnen projecten voorgeschreven welke materialen/systemen gebruikt moeten worden.

Upstream emissies, kapitaal goederen

Voor CWD zijn dit de eigen en gehuurde gebouwen. De emissies die hieraan verbonden zijn, zijn al gekwantificeerd in scope 1 en 2.

Upstream emissies, brandstof- en energie gerelateerde activiteiten anders dan scope 1 en 2

Binnen dit onderzoek is deze categorie gekoppeld aan de emissies die ontstaan bij het uitvoeren van de werkzaamheden op locatie. Daarmee is deze categorie in twee onderdelen opgesplitst; energiegebruik op de locatie van de klant (detachering On-Site en uitvoering) en het energiegebruik thuis gedurende de periode dat een medewerker thuis voor CWD aan het werk is. Dit laatste wordt echter vanuit CWD niet gestimuleerd/gefaciliteerd en is daarmee verwaarloosbaar.

Upstream emissies, transport en distributie

Het betreft hier het transport van ingekochte goederen en diensten voor de organisatie (niet voor de projecten). Deze categorie is verwaarloosbaar ten opzichte van de totale footprint van CWD.

Upstream emissies, productieafval

De onder deze categorie gekwantificeerde emissies betreft al het afval dat vrijkomt bij de activiteiten op de kantoren van CWD en het afval dat op projectlocaties ontstaat. Het afval op projectlocaties kan aanzienlijk zijn. Op de verwerking van dit afval heeft Croonwolter&dros grote invloed als het gaat om verpakkingsmateriaal van ingekochte materialen of restmateriaal. In het geval van het renoveren van een pand, waarbij de oude installaties verwijderd moeten worden, is de invloed slechts beperkt.

Upstream emissies, personenvervoer onder werktijd

Het zakelijk verkeer is al in beeld gebracht bij scope 1 en 2.

Upstream emissies, woon - werk verkeer

De emissies die samengaat met het woon - werk verkeer bevat de emissies die vrijkomen bij alle vervoersmodaliteiten die door de medewerkers van CWD worden gebruikt om van hun woning naar de plek van uitvoering te komen (behalve woon-werkverkeer met leaseauto's/bedrijfswagens). Dat betekent fiets, openbaar vervoer, eigen auto.

Een deel van deze emissies is reeds gerapporteerd als onderdeel van scope 1 (CO₂-emissies door woon-werkverkeer met leaseauto's).

Upstream emissies, upstream geleaste activa

CWD kent als organisatie enkele leaseconstructies. Het betreft hier bijvoorbeeld de leaseconstructie voor het wagenpark en het gebruik van gehuurde kantoren. De emissies die hiermee gepaard gaan zijn reeds opgenomen onder scope 1 en 2.

DOWNSTREAM

Downstream emissies, transport en distributie

Vanuit het protocol gaat het hier om grootschalig transport van producten zoals te denken valt bij transportbedrijven welke nationaal en internationaal transport verzorgen. Bij CWD is hiervan sprake in het geval van Prefab en Paneelbouw-projecten. Deze zaken worden door een externe transporteur naar de projectlocaties getransporteerd om aldaar geïnstalleerd te worden.

Overige transport en distributieactiviteiten bestaan uit leveringen door leveranciers direct op de bouwlocatie of via In-Night direct in de monteurs bus.

Downstream emissies, ver- of bewerken van verkocht producten

CWD verkoopt geen halffabricaten of consumptiegoederen die vervolgens door de klant tot een eindproduct wordt verwerkt.

Downstream emissies, gebruik van verkocht producten

Het belangrijkste product dat door CWD wordt geleverd zijn elektrotechnische installaties met een lange levensduur. De installaties worden conform specificatie van de klant samengesteld en gebouwd. Afhankelijk van de energiebron kan het gebruik van deze installaties leiden tot significante uitstoot van CO₂. CWD heeft toegang tot technische en management-gerichte oplossingen die kunnen leiden tot lagere uitstoot. Voor de uitvoer van deze oplossingen is CWD echter hoogst afhankelijk van samenwerking vanuit de klant.

Downstream emissies, end-of-life verwerking van verkochte producten

De meeste door CWD geleverde installaties kennen een zeer lange levensduur. Daarnaast worden installaties in de loop der jaren aangepast op de dan aanwezige behoefte. Afdanking van een installatie komt dan ook dermate weinig voor dat deze als niet relevant wordt beschouwd. Wel gaat CWD in het kader van circulariteit kijken of installaties of delen van installaties wellicht hergebruikt kunnen gaan worden in andere projecten/toepassingen.

Downstream emissies, downstream geleaste assets

CWD maakt in de uitvoering van projecten regelmatig gebruik van onderaannemers en ingehuurd materieel.

Downstream emissies, franchisehouders

Er zijn geen bedrijvigheden onder 'CWD franchise'.

Downstream emissies, investeringen

Deze categorie is volgens de definitie in het protocol alleen van toepassing voor financiële instellingen.

6 Vaststellen rangorde relevante scope 3 emissies

6.1 Methode identificeren relevante scope 3 emissies

CWD wil de meeste materiële scope 3 emissies in beeld brengen. Hierbij gaat volgens het Handboek CO₂-Prestatieladder om relevante emissies. Hierover zegt het Handboek het volgende: *“Relevant zijn die emissies van een bedrijf die een dermate omvang hebben dat ze van invloed zijn op afwegingen en inschattingen (inclusief reductiedoelstellingen) van beslissers en belanghebbenden van en rond het bedrijf. Door met name voor de relevante emissies te zorgen voor betrouwbare inzichten draagt het bedrijf er aan bij dat belanghebbenden de juiste beslissingen nemen. Relevante emissies voor scope 3 worden bepaald door de volgende criteria: emissies die significant zijn in omvang ten opzichte van de (verwachte) totale omvang van scope 3 emissies; emissies waarover het bedrijf invloed kan uitoefenen in de keten, emissies van activiteiten die een risico kunnen vormen voor het bedrijf, emissies van activiteiten die kritisch kunnen zijn voor belangrijke stakeholders, emissies van activiteiten die geoutsourced zijn maar eerder binnen de boundary van het bedrijf werden uitgevoerd. Als ook emissies die door de sector als relevant zijn geïdentificeerd”.*

Deze genoemde criteria om de materialiteit van scope 3 emissies te bepalen komen uit de Corporate Value Chain (scope 3) Accounting and Reporting Standard:

- Omvang
- Invloed
- Risico
- Kritisch voor stakeholders
- Outsourcing
- Overige.

6.2 Identificatie relevante scope 3 emissies CWD

CWD is een bedrijf gespecialiseerd in het bieden van oplossingen in elektrotechniek, werktuigbouwkunde, automatisering en informatisering. CWD is actief in de volgende markten: Utiliteitsbouw, Industrie, Infra en Marine & Offshore. Dat betekent dat CWD zowel upstream als downstream invloed heeft in de keten.

Uit de eerste inventarisatie in paragraaf 5.2 blijkt dat de volgende emissiecategorieën uit de Corporate Value Chain (scope 3) Accounting and Reporting Standard voor CWD het belangrijkste zijn:

- Ingekochte goederen en diensten
- Productieafval
- Woon-werkverkeer (met privéauto en openbaar vervoer)
- Gebruik van verkochte producten (en diensten).
- End-of-life verwerking van verkochte producten
- Downstream geleaste assets

De meest autonome invloed heeft CWD op het woon-werkverkeer, middels aanpassing van bijv. het mobiliteitsbeleid. Echter, de omvang van deze categorie wordt in verhouding tot de overige categorieën die direct samenhangen met de dienstverlening van CWD als relatief klein geschat (zie de Carbon Footprint van CWD).

De overige categorieën hangen samen met de dienstverlening van Croonwolter&dros. Hierbij is er meer afhankelijkheid van opdrachtgevers. Om meer zicht te krijgen op de scope 3 emissies als gevolg van de dienstverlening, is een overzicht gemaakt van de diverse activiteiten/groepen van CWD.

Op hoofdlijnen zijn deze als volgt opgedeeld:

Industrie

Veiligheid, duurzaamheid, automatisering, systeemintegratie... Industriële bedrijven hebben op tal van gebieden te maken met uitdagingen waar zij steeds sneller antwoorden op moeten zien te vinden. De industriële markt is voortdurend in beweging. Door gebruik te maken van de nieuwste technologische ontwikkelingen is men beter in staat om efficiënter, kwalitatief beter en op maat te produceren.

Infra

Bij grote infrastructurele projecten opereert Croonwolter&dros als specialistische partij. Ze levert complete elektrotechnische en werktuigbouwkundige oplossingen voor tunnels, bruggen en sluisen. Als system integrator met meer dan 140 jaar ervaring in infra, zoekt CWD altijd het ultieme evenwicht tussen proven technologies en technieken die voldoen aan de standaard van deze tijd. Zo borgen ze de kwaliteit en veiligheid van zowel de techniek als de mensen die er gebruik van maken.

Marine & Offshore

Croonwolter&dros levert elektrotechnische en werktuigbouwkundige oplossingen voor cruise ships, offshore windparken, offshore vessels en offshore oil & gas platforms.

Elektrische systemen aan boord van schepen en platforms vereisen een deskundige partner. CWD adviseert, beheert, engineerd, integreert, installeert complexe installaties. Voorbeelden hiervan zijn Electrical Instrumentation, Piping en HVAC Systems.

Utiliteit

Croonwolter&dros levert elektrotechnische installaties en werktuigbouwkundige oplossingen voor diverse type gebouwen. Dit doet ze bijvoorbeeld door het bieden van specialistische oplossingen om de luchtvochtigheid in musea te beheersen. Of lichtkolommen te installeren in evenementenhallen en stadions. Een ander voorbeeld is het leveren van hoogwaardige security-oplossingen op luchthavens, zonder afbreuk te doen aan de hospitality-uitstraling.

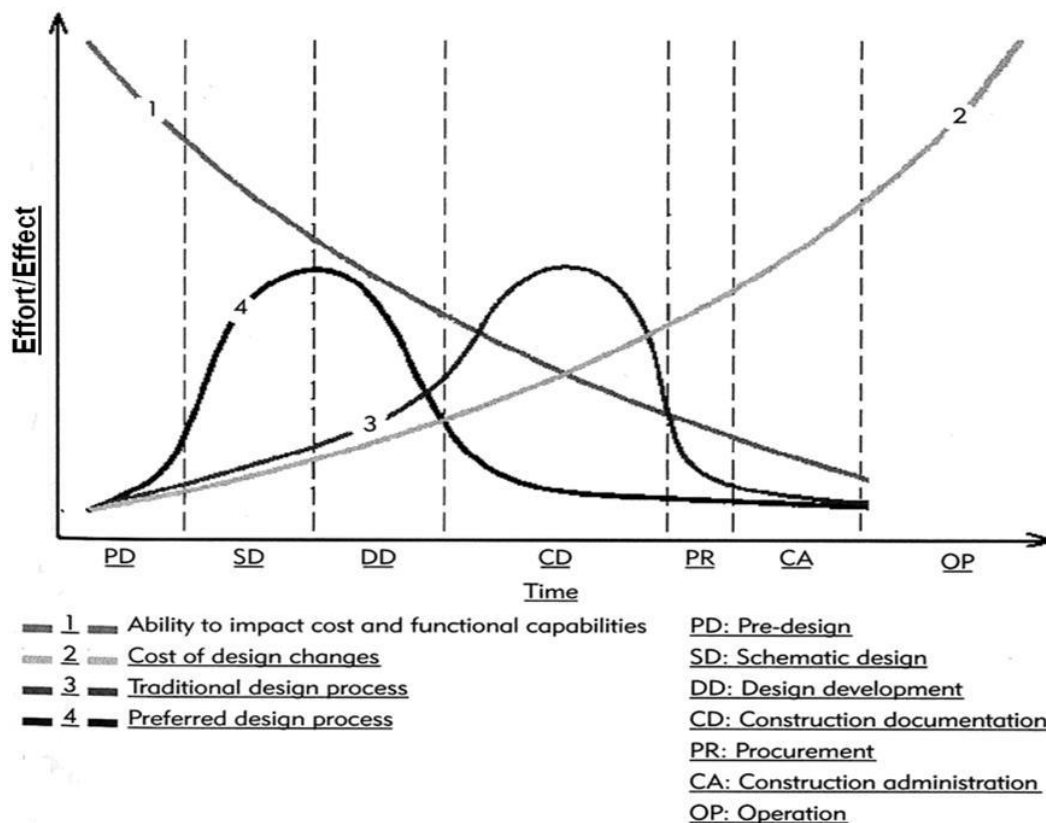
Met behulp van een kwalitatieve scoringstabel zijn de activiteiten beoordeeld om te komen tot een rangorde in meest materiële emissie. Hiervoor is gebruik gemaakt van de volgende scoringstabel:

Tabel 2 Scoringstabel

1. PMC's sectoren/markten	2. Omschrijving van activiteit waarbij CO ₂ vrijkomt	Relatief belang van CO ₂ -belasting van de sector en invloed van de activiteiten		5. Potentiële invloed van het bedrijf op CO ₂ -reductie	
		3. Marktaandeel van de installatiesector	4. Beïnvloedbaarheid van de CO ₂ -uitstoot in de fase van de projecten	5. Omzet onderdeel tov totale omzet CWD	5. Marktaandeel CWD
		Groot (4) Middelgroot (3) Klein (2) Te verwaarlozen (1)	Groot (4) Middelgroot (3) Klein (2) Te verwaarlozen (1)	Groot (4) Middelgroot (3) Klein (2) Te verwaarlozen (1)	Groot (4) Middelgroot (3) Klein (2) Te verwaarlozen (1)

De scores van de scoringstabel zijn opgebouwd uit 3 verschillende componenten:
Ten eerste is gekeken naar het **marktaandeel van de installatiesector in de totale sector (kolom 3)** op basis van het rapport van UNETO-VNI. Hierbij is de structuur van Croonwolter&dros als uitgangspunt genomen. Waar geen gegevens beschikbaar waren, is op basis van expert judgement de rangorde bepaald.

Voor de tweede score is gekeken naar de **beïnvloedbaarheid van de CO₂-uitstoot in de fase van de projecten (kolom 4)**. Als CWD betrokken is bij de nieuwbouw van een project, is de invloed groter, dan wanneer zij slechts betrokken is bij service en onderhoud van bestaande installaties. Dat blijkt ook uit onderstaande figuur. Daarin is de waardeketen van een bouwwerk schematisch weergegeven. Uit deze figuur is op te maken dat de invloed op fundamentele keuzes in een project afneemt naarmate het project vordert. De kosten van een wijziging zijn daar omgekeerd evenredig aan. Kortom: hoe vroeger in het proces, hoe groter de kans dat significante verbeteringen, met invloed op de gebruiksfase, doorgevoerd worden.

Figuur: Kosten van ontwerpwijzigingen in relatie tot de invloed op ontwerp (Overgenomen uit Jernigan, F (2007) Big BIM little BIM. Salisbury: 4site press).

Ten slotte zijn de eerdere scores vermenigvuldigd met de **potentiële invloed van het bedrijf op CO₂-reductie** (kolom 5). Deze laatste score is gebaseerd op een combinatie van:

- Relatieve aandeel onderdeel in omzet/totale orderportefeuille CWD: Omzet is een goede graadmeter binnen CWD om in te schatten wat de invloed van het bedrijf is op de CO₂-uitstoot. Het geeft een beeld van hoeveel projecten er in een bepaald deel van de orderportefeuille worden uitgevoerd.
- Geschatte marktaandeel van CWD (op basis van expert judgement) binnen totale markt. Dit geeft weer of CWD een grote speler is in het werkveld of een kleine speler. Dit is daarmee een indicator van de mogelijke invloed van CWD.

Deze twee gradimeters geven daarmee een beeld van de invloed die CWD heeft op de emissies in de keten van de activiteiten.

Zie voor de ingevulde tabel Bijlage 1.

6.3 Rangorde relevante scope 3 emissies CWD

Uit de ingevulde tabel is de volgende rangorde van meest materiële emissies bepaald.

Hieruit is de volgende rangorde naar voren gekomen:

1. Utiliteit - Nieuwbouw/Transformatie
2. Utiliteit - Renovatie
 Infra - Nieuwbouw/Transformatie
4. Infra - Renovatie
5. Industrie - Nieuwbouw/Transformatie
6. Industrie - Renovatie

7 Bijlage 1: Rangordetabel

1. Sectoren/markten	2. Activiteit waarbij CO ₂ vrijkomt (emissiebronnen)	3. Relatief belang van CO ₂ -belasting van de sector	4. Relatieve invloed van de activiteiten	5. Potentiële invloed van het bedrijf op CO ₂ -uitstoot	5. Potentiële invloed van het bedrijf op CO ₂ -uitstoot	Score	6. Rangorde
				Omzet	Marktaandeel		
Industrie	Nieuwbouw / Transformatie	3	4	3	2	30	5
	Renovatie	3	3	3	2	22,5	6
	Service & Onderhoud	3	1	3	2	7,5	9
Infra	Nieuwbouw / Transformatie	3	4	3	4	42	2
	Renovatie	3	3	3	4	31,5	4
	Service & Onderhoud	3	1	3	4	10,5	8
Marine & Offshore	Nieuwbouw / Transformatie	1	4	1	1	4	10
	Renovatie	1	3	1	1	3	11
	Service & Onderhoud	1	1	1	1	1	12
Utiliteit	Nieuwbouw / Transformatie	4	4	4	3	56	1
	Renovatie	4	3	4	3	42	2
	Service & Onderhoud	4	1	4	3	14	7

8 Bijlage 2: Cijfers aandeel installatiebranche

x miljoen euro	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2023
Woningbouw totaal	6.587	6.147	5.473	5.031	5.465	6.476	8.830	9.540	10.845	11.187	12.286
- Nieuwbouw	3.065	2.763	2.119	1.766	2.148	2.665	3.425	3.819	4.759	4.997	5.624
- Groot onderhoud/ renovatie	2.347	2.284	2.177	2.073	2.106	2.466	3.780	4.069	4.319	4.405	4.768
- Onderhoud	1.175	1.100	1.176	1.192	1.211	1.345	1.625	1.652	1.768	1.785	1.895
Utiliteitsbouw totaal	4.789	4.441	4.264	3.963	5.981	6.173	7.253	7.538	8.726	9.103	9.955
- Nieuwbouw	2.182	1.957	1.598	1.320	2.876	2.876	3.422	3.625	4.493	4.741	5.233
- Groot onderhoud/ renovatie	1.579	1.473	1.585	1.548	1.977	2.044	2.282	2.291	2.449	2.535	2.744
- Onderhoud	1.028	1.011	1.081	1.095	1.128	1.253	1.550	1.622	1.783	1.828	1.978
Infrastructuur (GWW) totaal	492	476	492	476	560	575	621	631	673	714	766
- Nieuwbouw en groot onderhoud	236	228	236	228	285	295	335	340	371	407	440
- Onderhoud	257	248	257	248	275	279	286	290	301	307	326
Installatie totaal	11.868	11.064	10.229	9.470	12.007	13.224	16.705	17.708	20.243	21.004	23.008

(Bron: EIB/BouwKennis)